expositionē est cōtrà ʒ. *ne vis fiat ei qui in possess. miss. l. si quis.* Sol. auxilium [a] manu militari datur ibi expulso, hic domino seu heredi denegatur. Item ibi contra prædonem: hic contra bonæ fidei possess. fortè agitur. Vel, vt priùs dixi, hic verus heres non desinit possidere per missionem mulieris: vt ʒ. *de acquir. poss. l. iij. §. fi.* vnde agit vti possid. nec mulier plus dedit quàm haberet. vnde ille nō possidet, cū interdicto vti possideris succubuit. sed hodie cùm incipit scire, videtur facere vim: subaudi, vel dolum: vt ʒ. *de doli excep. l. y. §. item quæritur.* Sed secundùm hoc dic, non prætoria potestate, scilicet tantùm: ciuilibus tamen sit per ius ordinarium.

[a] Auxilio manu militari quandoque datur.

[b] Quod sit illud interdictum, per quod heres potest expellere possessorem: An vti possidetis? An vnde vi? An actio in factum descendens ex hoc edicto? An interdictum ne vis fiat ei?

a ¶ *Per interdictum.* vti [b] possideris, vel vnde vi. & hoc si primo possidebat: vel per hoc interdictum, quod Prætor in isto adiecit: vt qui per dolum, &c. alij per illud, ne vis fiat ei, &c. Sed malè: quia illud non datur ei, cui in factum ex hoc edicto, sed mulieri, quæ ventris nomine missa est in possessionem, si quis eam non admittat, vel reiiciat, vel per se vel per alium: vt *infrà, ne vis fiat ei. per totum.* Sed posset sic defendi, vt quod dicitur, cogatur discedere: scilicet ab ipsa mulierе, cùm sine dolo eius ingeditur aliquis. Et quod subiicit, *interest autem,* &c. sic continua. verum est, quòd mulieri ita subuenitur, quia eius interest, sed etiam interest eius qui experitur. & pone [c] *autem,* pro *sed*: & quod dicit, *experitur*: scilicet actione in factum ex hoc edicto contra ipsam mulierem, cùm dolo eius alius est admissus in possessionem. Sed hæc lectura non est bona: quia statim dicit, *bona fide*, & sic non competit mulieri illud interdictum, ne vis fiat ei, &c. sed si velis tuerʒ, probabiliter dicas hic esse §. *Interest autem,* &c. & mutet casum: sed prima verior est, vt agat dominus, non mulier, quia eius interest, vt subiicit. ¶ Sed contra quem agit dominus, quia interest eius? Respond. si dicas contra possidentem pro possessione, non videtur: quia cùm possit mulierem conuenire, non interest sua. sed fortè non est soluendo & ipsa. & sic *autem,* ponitur pro *quia.* 2. Vel dic agi contra mulierem, quia interest. & sic est §. *Interest.* &c. & *autem*, ponitur exceptiuè, vel causa ornatus. sic ʒ. *de iusti. & iure. l. ius ciuile.* §. *hoc igitur.* & placet quod sit §. & mutet casum.

[a] Auxilium manu militari quandoque datur.

[b] Quod sit illud interdictum, per quod heres potest expellere possessorem: An vti possidetis? An vnde vi? An actio in factum descendens ex hoc edicto? An interdictum ne vis fiat ei?

faciet, si eū per interdictum [a] ad eius ordinatiū remiserit. 3. ¶ Interest autem eius, qui experitur, admissum alium in possessionem non fuisse. cum fortè bona fide [b] fructus perceptos consumpserit: aut si prædo venerit in possessionem, à quo fructus consequi non possit quia soluendo non est [c]. 4. ¶ Hæc actio [d] etiam post annum dabitur: quia rei habet persecutionem [e]. 5. ¶ Et si filiafamilias sit, quæ dolo fecit: in patrem [f] dabitur actio, si quid ad eum peruenerit [g].

II. PAVLVS *libro* 37. *ad Edictum.*

DOlo facit mulier [a] nō [b] quæ in possessionem venientem non prohibet, sed quę circunscribendi alicuius causa elam & per quandam machinationē in possessionem introducat. 1. ¶ Si & patris [β], & filiæ [γ] factum arguetur: in alterum, quem actor velit, reddenda est actio, quia id, quod agentis interest, datur. Ideò [k] si id, quod ei abest, ab eo, qui in potestate * est [γ], seruari possit: præter sumptus [l] litis causa factos, inutilis erit ei hæc actio.

b ¶ *Bona fide*, cum titu. vel sine titu. vt ʒ. *fi. regund. l. iiij. §. j.*

c ¶ *Non est* & sic actio [d] est inanis, quam excludit inopia debitoris: vt ʒ. *de dolo. l. nam si.*

d ¶ *Hæc actio*, in factum: vt ʒ. *in principio.*

e ¶ *Persecutionem*, datur enim ad interesse: vt ʒ. §. *non solùm* & est bona ratio: vt ʒ. *de actio. & oblig. l. in honorariis.* Sed contrà ʒ. *tit. j. l. j. §. hanc autem.* Sol. vt ibi. ADDITIO Dic secundùm Bar. hic. quòd quandoque actio pœnalis succedit in locum actionis persecutoriæ: & tunc est perpetua: vt patet in vtili rei vindicatione, quæ datur cōtra eū qui dolo desiit possidere: ità loquitur *hi. & in l. y. §. hoc interdicto. de iab. exhi. & ʒ. ne quid in loco pu. l. y. §. fin.* sed quando actio ex sui natura, & ab ipso initio est pœnalis & prætoria, tunc non datur nisi intra annum. ita loquitur ibi secundùm eundem Bar.

f ¶ *In patrem*, doli inscium, aliàs, insolidum. vt ʒ. §. j. & ʒ. *tit. j. l. §. §. fi.*

g ¶ *Peruenerit.* vel dolo fecit quo minùs peruenirет: vt ʒ. *rerum amotarum. l. iij. §. fina. & l. sequenti.* ACCVRS.

a DOlo facit mulier, &c. Paulus in hac lege interpretatur, dolo malo facere mulierem, quæ circumscribendi alicuius causa elàm, & per quandam machinationem alium in possessionem introducat, nō etiā facere dolo malo cā, quæ veniētē in possessionem nō prohibet, non arcet. Quod malè omninò Accursius accipit ἐκδικῶς, vt hoc loco, dolo malo facit mulier, non, quę in possessionē venientem non prohibet, illud, *non quæ sit*, non tantùm *quæ*, perperam. CVIAC.

b ¶ *Nō.* sub. *tantū*, si nō habes. ¶ Et no. differētiā inter [a] prodere & tradere [b]: vt *ex C. de acquir. possession. l. sin.* Item not. virilitèr resistendum, aliàs etiam dolus fit: vt *hic, & in Authen. de nō alie. §. œconomus. colla. ij. & §. loca. l. itē quæritur. §. exercitiū. & l. si fundus. & facit §. man. l. dolus.*

i ¶ *Si & patris.* quod esse potest: vt §. *e. l. j. §. j.*

β ¶ *Si & patris, & filiæ.* id est, si vterque dicatur in alium dolo malo trāstulisse possessionem, in arbitrio actoris esse cum quo experiatur, cùm alterutro experiri debere cum filia, vel cum patre; nō posse experiiri cum vtroque, quia hæc actio datur in id quod actori abest. CVIAC.

k ¶ *Ideò.* bona ratio: secus est si ad pœnam: vt §. *de eo per quem fact. est. l. j. §. plures. & ad legem Aquil. l. item Mela. §. si plures. & de iur. omn. iud. l. adeò. & ne quis eū qui in ius voca. l. pen. in fin. & l. finali.*

l ¶ *Ab eo qui in potestate est.* legendū omnino, quomodo & ex veteribus Doctoribus quidā legunt, *Ab eo qui in possessione est.* Florentini malè. *Ab eo qui in potestate est*, quia debuisset potiùs dicere, *ab ea*, id est, à filiafamilias, cuius dolo possessio in alium translata est. CVIAC.

l ¶ *Sumptus.* hæc verba possunt determinare sequentia. *inutilis*, &c. & sic est cōtrà *C. de euictio. l. j.* vel præcedentia: & tunc cōcordat. & est sensus secundus cōtrarius primo. ¶ Sed de quo sumptu dicit? Resp. dicunt quidā de eo qui factus est in litigando contra admissum à muliere. 2. Alij de isto qui fit litigando contra mulierem vel patrem. ¶ Sed nónne per *l. properandum*, victus [c] victori, & cætera? Resp. iusta [d] ignorantia excusat à contumacia: vt *in ead. properandum. §. sin autem. & de leg. ij. l. qui solidum. §. itiam.*

[a] Prodere & tradere differentia.

[b] *Addit text. in c. pleruque. §. de his. 2. quæst. 7. not. Card. in clem. 1. §. quia verò. de sta. mon nach.*

[c] In expensis condemnatur victus victori.

[d] A contumacia excusat iusta ignorātia.

SI MVLIER VENTRIS nomine in possessione † calumniæ causa esse dicetur.

TITVLVS VI.

Hoc edictum superiori cohærè ex eo apparet satis, quòd ex eadem causa prosilit: cùm superius, ne dum in fauorem partus facilliмè Prætor mittit in possessionem, vel alia, vt superiori edicto, vel vt hoc edicto, etiam ipsi mulieri prædæ occasionem præbent, vt si prudens sciēnsque ipsa se non esse prægnantem, vel esse ex alio, dolo malo in possessionem veniat. qua ex causa hoc edicto tenetur in id quod interest agentis, sed intra annum tantùm, cùm tamen superior, quæ etiam in id quod interest cōcludit, porrigatur vltra annum, videlicet quia hæc pro pœnali habetur. at cur non & illa? vtraque enim factum coërcet, hæc calumniam, illa dolum. Sed considerādum est semper, quæ mens Prætori fuerit dantì actionem in id quod interest. nam si actoris gratia principaliter dedit, non habetur pro pœnali. Si odio rei, vt factum eius puniret, pro pœnali habetur. & hanc odio rei datam, vel ex eo apparet, quòd damnato hoc edicto irrogatur infamia l notatur. l. non aliā. de his qui no. infa. *& quòd conceptio atrocior est in calumniam quàm in dolum. & hæc ratione actio quoque in factum restitutoria, qua ei datur qui quid cum pupillo gessit falso tutore auctore, quamuis id quod interest duntaxat persequatur, non pœnam, pro pœnali habetur, & finitur anno* l. 7. & 9. quod fal. tutor. *est enim præcipuè data in odium falsi tutoris: eadémque ratio edicti de eo per quem factū erit quominùs quis in iudicio sistat, & similium, & ad aliquid etiam actionis vtilis subsidiaria proposita in tit.* de mag. con. *Post hæc verò non dubito, quin fuerit subiecta actio de moribus, quòd hæc foret retentionum ex dote alia causa, propter mores. nam & eodem libro inuenio Paulū tractasse de reb. donatis, de amotis, de impensis, de liberis, & de morib. nempe septimo ad Sabinum, restat enim adhuc de moribus locus vnus* in l. v. de pact. dot. *licèt sublata iam cùm retentione, cum actione de morib.* CVIAC.

Iuramentum mulieris excusat eā à calumnia: & partui non prodest, nec nocet. BART.

I VLPIANVS *lib.* 34. *ad Edictum.*

I de possessione vētris nomine quęratur, & deferēte heredemulier iurauerit prægnatē se esse, *Ab eo qui in possessione est.* Florentini malè. *Ab eo qui in potestate est*, quia debuisset potiùs dicere, *ab ea*, id est, à filiafamilias, cuius dolo possessio in alium translata est. CVIAC.

SI MVLIER VENTRIS NOMINE IN possessione calumniæ causa esse dicetur.

De possessione.] CASVS. Mortuo viro Titia vxor sua dicit se ex eo prægnantem: & ideò petit se mitti in possessionem bonorum eius causa ventris. heres dicit, tu nō es prægnans, & ideò non debes mitti in possessionem bonorum: sed tamen deferto tibi sacramentum, si vis iurare te prægnantem, ipsa iurauit se prægnantem ex dicto suo viro quondam. certè si verè non est prægnās, vel est, sed non ex viro, sicque calumniæ causa petiit se mitti in possessionem pauper & iurauit: tamē seruandū est iuramentū, & stabit in possessione, donec erit tempus quo deberet parere si prægnas esset: & si quidem peperierit, nihilominus heres poterit probare natum non esse genitum ex viro mortuo. Si autem non detulit mulieri sacramentū heres: sed quia videbatur prætori eam esse præ

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/justinian1627bd2/0056